

відбуватися саме в зазначеному напрямку. Для цього необхідно привести положення Наказу МВС України від 14 серпня 2012 року № 700 “Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень” у відповідність до його назви. З цією метою необхідно передбачити відповідні положення шляхом внесення доповнень до Наказу, що стосуються спільної роботи оперативних працівників і слідчих у напрямку попередження злочинів загальнокримінальної спрямованості, спільного визначення причин та умов, які сприяють їх учиненню, застосування кримінальних процесуальних і оперативно-розшукових засобів з метою їх нейтралізації.

Вважаємо, що перспективи протидії загальнокримінальній злочинності органами внутрішніх справ лежать саме в площині створення ефективної системи попереджувальної діяльності, заснованої на нормативно врегульованій взаємодії оперативних і слідчих апаратів. Виявляється необхідним здійснювати узгоджену діяльність, спрямовану не стільки на виявлення ознак вчинення загальнокримінальних злочинів, скільки на виявлення й нейтралізацію того криміногенного середовища та об'єктів, де вчинення цих злочинів є найбільш ймовірним. Своєчасне попередження вимагає спільного виявлення потенційних середовищ, де формуються організовані злочинні групи й звідки черпаються резерви їхнього поповнення (окремі особи й неформальні об'єднання з антигромадською або протиправною спрямованістю; місця концентрації таких осіб і об'єднань), середовищ діяльності тільки-но сформованих угруповань (підприємства автосервісу, магазини автозапчастин, консалтингові структури, що пропонують охоронні й посередницькі послуги, зокрема щодо забезпечення повернення боргів

тощо; чорні ринки валюти, цінностей, автомашин; підпільні ігрові заклади й т. ін.).

Задля попередження загальнокримінальних злочинів у сучасних умовах важливо висвітлювати спосіб життя, поведінку й наміри осіб, які ведуть протиправний спосіб життя, явно демонструють зневагу до закону й суспільної моралі, вчиняють тяжкі та особливо тяжкі злочини. Вважаємо, що з цією метою нормативні акти мають передбачати можливості застосування ОВС ресурсів засобів масової інформації, пропагуючи при цьому повагу до закону та органів правопорядку.

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України, 1996. - № 30. - Ст. 141.
2. Закон України “Про оперативно-розшукову діяльність” від 18 лютого 1992 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992. - № 22. - Ст. 303.
3. Закон України “Про міліцію” від 20 грудня 1990 р. // Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1991. - № 4. - Ст. 20.
4. Наказ МВС України від 14 серпня 2012 р. № 700 “Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень”. - К., 2012. Козаченко І.П. Оперативно-розшукова профілактика (правовые и организационно-тактические вопросы). - К.: КВШ МВД СССР, 1991. - 138 с.

Любчик В.Б.

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності ОДУВС
Надійшла до редакції: 20.05.2013*

УДК 351.746.2:343.85

РОЛЬ, ВЗАЄМОДІЯ КРИМІНАЛЬНОЇ МІЛІЦІЇ В СПРАВАХ ДІТЕЙ У ПОПЕРЕДЖЕННІ ТА ПРОФІЛАКТИЦІ ПРОЯВІВ ДИТЯЧОЇ ЖОРСТОКОСТІ

Вивчаючи й досліджуючи дитячу жорстокість, ми все більше розуміємо, яку велику роль і місце в боротьбі з дитячою жорстокістю відіграє кримінальна міліція в справах дітей (далі КМСД). Як багато методів застосовують у своїй професійній діяльності оперуповноважені кримінальної міліції в справах дітей задля профілактики та подолання явищ жорстокості серед неповнолітньої молоді. У боротьбі з проявами жорстокості серед дітей КМСД взаємодіє з оперативними службами в системі МВС і з органами виконавчої влади, іншими громадськими організаціями, фондами. Але ця взаємодія не завжди дає позитивні наслідки в боротьбі з дитячою жорстокістю, тому що в нашій державі не вистачає алгоритму дій і спільності вирішення загальних проблем.

Дослідженням проблематики профілактики дитячої жорстокості займалися такі вчені, як: Н.І. Ветров, В.М. Оржеховська, С.І. Яковенко, Л.І. Мороз, Л.В. Ясман та ін.

Для того, щоб визначити прогалини в профілактиці дитячої жорстокості, у нашій статті ми висвітлюємо основні пропозиції задля покращання взаємодії КМСД з іншими службами та пропозиції щодо покращання результатів

у боротьбі з дитячою жорстокістю. Це й буде метою й завданнями нашої статті.

Насамперед хотілось би визначитись, що собою являє та для чого створена кримінальна міліція в справах дітей. На жаль, жодного нормативно-правового акту, в якому було б прописано чітке визначення КМСД, на сьогодні немає. Зауважимо лише на постанову Кабінету Міністрів України № 502 від 08 липня 1995 року (втратила чинність на підставі Постанови Кабінету Міністрів України № 533 від 13.06.2012 року), в якій в п. 1 прописано, що “...кримінальна міліція у справах дітей створюється з метою профілактики правопорушень серед осіб, які не досягли 18-річного віку, і включається до кримінальної міліції МВС...” [1].

Кримінальна міліція в справах дітей є складовою частиною кримінальної міліції ОВС і створюється на правах самостійного підрозділу в головних управліннях МВС України в Автономній Республіці Крим, місті Києві, Київській області, управліннях МВС міста Севастополя, областей, управліннях внутрішніх справ МВС України на транспорті та МВС України [2].

На нашу думку, кримінальна міліція в справах ді-
© В.А. Авадані, 2013

тей - це складова частина кримінальної міліції України, найважливішим завданням якої є профілактика, попередження й недопущення скоєння неповнолітніми адміністративних правопорушень, кримінальних злочинів і проявів жорстокості. Основними завданнями КМСД щодо профілактики, попередження та недопущення явищ жорстокості є:

проведення бесід виховного характеру з дітьми, з їх батьками в навчальних закладах і за місцем мешкання; взаємодія зі службами в системі МВС, органами виконавчої влади, громадськими організаціями та зі ЗМІ;

прийняття заходів щодо недопущення проявів жорстокості в подальшому при скоєнні насильства в сім'ї батьками над дітьми або навпаки;

сприяння в працевлаштуванні й допомога в навчанні неповнолітнім;

проведення конкурсів серед неповнолітньої молоді задля залучення до взаємної співпраці та поваги.

На сучасному етапі розвитку правоохоронної системи КМСД взаємодіє з наступними підрозділами: слідчим відділенням, службою дільничних інспекторів міліції, карним розшуком, службою по боротьбі з незаконним обігом наркотиків.

Взаємодія КМСД зі слідством. Основним документом, який регламентує діяльність слідства, є наказ МВС України № 686 від 09.08.2012 р. "Інструкція з організації діяльності органів досудового розслідування Міністерства внутрішніх справ України" [3]. У розділі IV цієї інструкції ("Організація слідчої роботи в територіальному органі Міністерства внутрішніх справ України покладається на керівника органу досудового розслідування") зазначено, що крім повноважень, визначених кримінальним процесуальним законодавством, начальник слідчого підрозділу зобов'язаний забезпечувати дотримання спеціалізації слідчих при розслідуванні кримінальних правопорушень, скоєних проти життя та здоров'я особи; у сфері господарської та службової діяльності; дорожньо-транспортних пригод; скоєних неповнолітніми або за їх участю.

У наказі № 700 від 14 серпня 2012 року "Про затвердження інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень" у п. 9.4.2 вказано, що начальник слідчого підрозділу протягом 24 годин після подання заяви, повідомлення за фактом безвісного зникнення дитини, якщо за цей час не буде встановлено місце її знаходження, а також у разі безвісного зникнення дорослої особи за обставин, що свідчать про можливість учинення стосовно неї кримінального правопорушення, забезпечує обов'язкове внесення до ЄРДР відомостей про вказане кримінальне правопорушення і його попередню кваліфікацію як умисного вбивства та вживає всіх передбачених КПК України заходів для всебічного, повного й неупередженого дослідження обставин кримінального провадження [4].

У практиці такої взаємодії виявляються наступні прогалини.

Законодавцем не видано чітко передбаченого нормативно-правового акту, який би регулював спільну взаємодію між кримінальною міліцією в справах дітей і слідчим відділенням.

У разі повідомлення неповнолітнім про підозру у вчиненні ними кримінального правопорушення відсутнє своєчасне повідомлення працівниками органів досудового розслідування працівників КМСД, що є наслідком

несвоєчасної постановки цих неповнолітніх на профілактичний облік, з метою недопущення скоєння повторних злочинів.

У наказі № 700 від 14 серпня 2012 року "Про затвердження інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень" у розділі 4 ("Організація взаємодії при надходженні до органу внутрішніх справ заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та реагування на них") у п. 2.4 зазначено, що до СОГ в обов'язковому порядку входять слідчий (старший СОГ), працівник оперативного підрозділу та спеціаліст-криміналіст [4]. Ми вважаємо, що в зазначеній інструкції в п. 2.4 законодавцем повинно бути чітко прописано, що до складу слідчо-оперативної групи (СОГ) обов'язково повинен входити працівник КМСД. На практиці співробітник КМСД дійсно виїжджає на місце події (лише у випадках стосовно неповнолітніх), але ж документально це ніде не відображено. Також у зазначеній інструкції для кожного члену СОГ прописані відповідні зобов'язання, які він повинен виконувати при виїзді на місце події, а для працівника КМСД такі зобов'язання відсутні.

У Кримінальному процесуальному Кодексі України [5] главою 38 статтею 491 п. 1 передбачено, якщо неповнолітній не досяг шістнадцятирічного віку або якщо неповнолітнього визнано розумово відсталим, на його допиті за рішенням слідчого, прокурора, слідчого судді, суду або за клопотанням захисника забезпечується участь законного представника, педагога чи психолога, а в разі потреби - лікаря.

Ми вважаємо, що в кожному підрозділі ОВС у штатній чисельності обов'язково повинен бути психолог, який не тільки би залучався до роботи з неповнолітніми, які не досягли шістнадцятирічного віку, а й до неповнолітніх, які не досягли вісімнадцятирічного віку, та при взаємодії КМСД і слідства був присутній при кожному випадку, коли неповнолітня особа скоює злочини, а також постійно би співпрацював з батьками, для з'ясування обставин, що підштовхнули дитину на скоєння злочину. А також проводив бесіди з неповнолітніми при кожному випадку залишення домівки (безвісті відсутній).

Взаємодія КМСД зі службою дільничних інспекторів міліції. Основним нормативно-правовим актом, який регламентує діяльність служби дільничних інспекторів міліції (СДІМ) є наказ Міністерства внутрішніх справ України № 550 від 11.11.2010 "Про затвердження положення про службу дільничних інспекторів міліції в системі Міністерства внутрішніх справ України" [6]. У розділі 9 п. 9.6 зазначено, що дільничний інспектор міліції повинен проводити профілактично-роз'яснювальну роботу серед населення з метою формування у свідомості громадян, особливо молоді, правової культури, негативного ставлення до суспільно небезпечних явищ. Ми вважаємо, що:

1) працівники служби ДІМ спільно з працівниками КМСД повинні разом проводити профілактичну роботу серед неповнолітніх у навчальних закладах і за місцем мешкання; при проведенні спільних семінарів не тільки теоретично ознайомлювати підлітків з основними нормативними документами та з тим, яка відповідальність настає за скоєння правопорушень і злочинів, але й практично показувати свою роботу за основними напрямками діяльності;

2) істотним недоліком при взаємодії СДІМ і КМСД є те,

що при притягненні до адміністративної відповідальності неповнолітнього за скоєння насильства в сім'ї (ст. 173-2 КпАП України) відсутнє своєчасне повідомлення СДІМ працівників КМСД, що є наслідком несвоєчасної постановки цих неповнолітніх на профілактичний облік, з метою недопущення скоєння повторних злочинів.

Взаємодія працівників КМСД з карним розшуком. Основним нормативно-правовим актом, який використовують у своїй роботі працівники карного розшуку, є Наказ Міністерства внутрішніх справ України № 818 від 21.09.2012 "Положення про департамент карного розшуку Міністерства внутрішніх справ України" [7]. Ми вважаємо, що:

1) законодавцем повинен бути створений нормативно-правовий акт, який би чітко передбачав взаємодію між КМСД і службою карного розшуку, адже одним із завдань КМСД є розшук безвісно зниклих дітей і розкриття злочинів, скоєних неповнолітніми. На практиці, при зникненні дітей безвісті розшуком займається тільки КМСД, карний розшук же займається розшуком дорослих осіб. Хотілось, щоб законодавцем було передбачено алгоритм спільності дій при виникненні подібних ситуацій;

2) відсутність взаємодії при розшуку безвісно зниклих дітей, що покладається на блок кримінальної міліції, тобто потрібна участь і карного розшуку. У свою чергу, на підрозділі КМСД покладається проведення першочергових оперативно-розшукових заходів, після чого матеріали оперативно-розшукових справ повинні передаватися до підрозділів карного розшуку для проведення подальших оперативно-розшукових заходів. Проте матеріали оперативно-розшукових справ і в подальшому перебувають у провадженні підрозділів КМСД, якими й проводяться оперативно-розшукові заходи до встановлення місцезнаходження безвісно зниклої дитини.

Взаємодія працівників КМСД зі службою по боротьбі з незаконним обігом наркотиків. На нашу думку, між підрозділами КМСД і ВБНОН не вистачає взаємодії у випадках проведення профілактики серед молоді, за місцем мешкання та навчання, тобто участь у цьому беруть лише працівники КМСД, а необхідна спільна взаємодія.

Майже щодня співробітники КМСД і вказаних підрозділів стикаються з геть „недитячими” проявами жорстокості, починаючи від насильства в сім'ї, нанесення тілесних ушкоджень різної тяжкості до скоєння навмисного вбивства різних ступенів. На нашу думку, основною прогалиною в законодавстві є те, що немає чітких прописаних норм у нормативних актах щодо попередження проявів дитячої жорстокості. Співробітники КМСН, взаємодіючи з усіма можливими органами влади, намагаються уникнути проявів жорстокості серед дітей, але ж цього недостатньо. Лише зацікавленість, втручання та контроль з боку держави, суспільства й органів влади допоможе побороти дитячу жорстокість.

Ми вважаємо, що для покращення результатів боротьби з дитячою жорстокістю необхідні наступні заходи.

1. При скоєнні насильства в сім'ї дитина стикається з першими проявами жорстокості, згодом, підростаючи, вона починає відплачувати тією ж „монетою”. Співробітники КМСН і СДІМ повинні особливо контролювати категорію „сімейних насильників”. Спільно вони повинні якомога частіше відвідувати неблагополучні сім'ї, проводити бесіди з батьками й дітьми, допомагати морально й психологічно, обов'язково мати тісний взаємозв'язок зі школами. А викладачі, у свою чергу, не повинні шуртатися такої категорії дітей, а навпаки, більше сприяти тому,

щоб дитина не була в класі „ізгоєм”, а знаходилась з іншими дітьми на одному рівні. Якщо дитина не навчається з якихось причин, надавати першу допомогу, аби вона була зайнята чимось корисним, або навчалась в школі, або працювала. На сьогодні сім'ям, які знаходяться в скрутному становищі, але мріють, щоб їх дитина розвивалась і була кращою, держава не допомагає, а навпаки: віддати дитину до музичної школи - це платна послуга, віддати до якогось дитячого гуртка - це теж платна послуга. Дуже б хотілось, щоб державою були створені цільові програми, які б передбачали безоплатність хоча б мінімальних послуг.

2. Співробітникам КМСН спільно зі ЗМІ створювати рекламу щодо надання допомоги від населення неблагополучним сім'ям (наприклад, допомога одяжею або іграшками).

3. При скоєнні дитиною тяжкого злочину, де відразу помітна жорстокість, намагатись встановити якомога тісніший зв'язок з дитиною, допомогти їй. Слідчий при допиті дитини повинен обирати дуже обережний підхід, аби не травмувати її. Але ж на практиці, якщо дитина злочинець, то до неї не має жалю, з нею ніхто не буде бережно спілкуватись та поважати її. Необхідно створювати якомога більше зелених кімнат, де б співробітники міліції мали змогу працювати з дітьми в обладнаних і оснащених кімнатах, в яких була б корисна дитяча література, м'які іграшки, і проводити розвиваючи тренінги для того, аби дитина відчула себе комфортно й у подальшому намагалась жити без проявів жорстокості до світу та до оточуючого суспільства.

4. Відсутня зацікавленість держави щодо попередження дитячої жорстокості. Держава зосереджена більше на політиці, увага дітям приділяється тоді, коли про них або хтось згадає, або до першого резонансного злочину. На сьогодні дуже розповсюдженою є реклама на телебаченні, в Інтернеті, у ЗМІ щодо вживання алкоголю, куріння тютюнових виробів. Норми законодавства щодо заборони продажу алкоголю та тютюну ніким не дотримуються, тому що кожній людині треба робити свій „бізнес”, але ж ніхто не замислюється над тим, що після вживання алкогольних напоїв дитина й починає скоювати злочини з особливою жорстокістю, тим самим самостверджуючись в очах друзів. Розповсюджені фільми порнографічного й насильницького характеру, а „значок” для перегляду „16+” або дітям до „16” не означає, що діти найменшої категорії не дивляться це. А з цього й починаються прояви дитячої жорстокості. Тут найголовнішим є втручання держави - заборонити на телебаченні, в Інтернеті показ таких фільмів, бо, знаходячись на роботі, батьки не завжди в змозі контролювати, що дивиться їхня дитина.

5. Заборона та відстеження продажу неповнолітнім наркотичних і одурманюючих засобів. Під впливом цих речовин для дитини зробити жорстокий вчинок - це радість. І все закінчується вбивствами, крадіжками, насильством. Дитяча жорстокість не знає меж.

6. Людська байдужість. Проходячи повз дитину з простягнутою рукою або з клеєм у руках, не треба кидати їй гроші, а треба відразу повідомляти у відповідні органи задля ліквідації бродяжництва. Діти-бродяги дуже жорстокі, вони обділені всім, а тому є більш злими й ненависними до всього. Спостерігаючи за бійкою, варто обов'язково втручатися задля розв'язання конфлікту й подолання тяжких наслідків, але ж у кожній людини реакція „моя хата з краю”.

7. У випадках залишення дитиною домівки співробітники КМСН повинні залучати слідчих, дільничих, суспільство, аби знайти та допомогти дитині, дуже багато випадків, коли дитина в стані жорстокості починає вдаватися або до скоєння злочинів, або до суїциду.

8. Заборона віртуальних соціальних мереж або доступ до них лише дорослим. Останній приклад на Одещині, коли дівчина, перебуваючи постійно в соцмережі, переглядаючи жорстокі фільми, передачі та зважаючи на нерозуміння оточуючих, вдалася до спричинення суїциду, вирішивши, що світ для неї дуже жорстокий і їй буде краще в потойбічному житті.

9. Будівництво та відкриття безоплатних дитячих майданчиків, атракціонів, замість будівництва кафе та висоток.

На нашу думку, для попередження дитячої жорстокості серед неповнолітньої молоді, скоєння нею адміністративних правопорушень і кримінальних злочинів необхідно:

I. У підрозділах КМСД:

- покращити авторитет працівників КМСД серед молоді. Цього можна досягти збільшенням виступів у навчальних закладах, наведенням не тільки теоретичних, а й практичних прикладів, ознайомленням молоді з роботою КМСД, екскурсіями по райвідділах, спільними виступами служб;

- залучати до співпраці та взаємодії працівників ВБНОН, ДІМ, СКР, СВ для досягнення більших успіхів у проведенні профілактичних заходів;

- створити на базі КМСД “телефон довіри”. Якщо дитина стала свідком злочину, потерпілим або скоїла правопорушення з якихось причин, вона повинна мати довіру та відразу звертатись за допомогою;

- запровадити в кожному підрозділі КМСД обов’язкову присутність психолога, який би зміг надати кваліфіковану допомогу неповнолітньому. Адже працівникам не завжди вистачає досвіду для спілкування;

збільшити практику проведення круглих столів серед працівників КМСД, служби у справах дітей, центру соціальних служб для сім’ї, дітей та молоді, благодійних фондів, на яких би обговорювались найгостріші питання сьогодення;

організувати випуск службою КМСД брошур, в яких би описувались: основні правила поведінки, якщо “дитина стала жертвою злочину”, уникнення шкільного та сімейного насильства, перелік телефонів кожного райвідділу та адреса розташування, телефони довіри звертання за допомогою до психологів;

залучати працівників КМСД до постійного проходження курсів підвищення кваліфікації та придбання нових навичок поведінки й спілкування з неповнолітньою молоддю.

II. У навчальних закладах:

підвищувати авторитет педагога серед учнів. В жодному разі вчитель не повинен обирати в класі серед дітей улюбленця, адже в таких ситуаціях і зароджуються перші прояви шкільного насильства. Діти повинні мати довіру до педагога, у будь-яких ситуаціях звертатись до нього за порадою й допомогою;

покращити взаємодію КМСД з батьками й викладачами. При виникненні будь-яких фактів вчинення правопорушень і злочинів потрібна спільна взаємодія для уникнення таких ситуацій у подальшому, а на практиці відбуваються випадки, коли такі факти приховуються від працівників КМСД;

проводити батьківські збори з обов’язковим залученням працівників КМСД;

ввести в шкільну програму навчальний курс, який би викладали працівники КМСД;

зменшити користування дітьми дорогими мобільними телефонами. Технології з кожним днем удосконалюються, але ж не у всіх сімей є можливість дарувати дитині дорогий планшет або телефон. На практиці це призводить до збільшення випадків скоєння крадіжок у навчальних закладах мобільних телефонів і не тільки, діти провокують злочинців як на вулицях, так і в місцях скупчення людей, у громадському транспорті.

Отже, проблема дитячої жорстокості потребує постійного вивчення й удосконалення. Втручання держави й суспільства, удосконалення нормативної бази стосовно проявів дитячої жорстокості та втілення таких методів на практиці допоможе побороти жорстокість серед дітей. Адже від кожного маленького серця залежить майбутнє нашої держави.

Література

1. Постанова Кабінету Міністрів України № 502 від 08 липня 1995 р. про створення кримінальної міліції у справах дітей “Положення про кримінальну міліцію у справах дітей” (постанова втратила чинність на підставі постанови КМ України № 533 (533-2012-п) від 13.06.2012 року.

2. Вікіпедія. Електронний тип даних: http://uk.wikipedia.org/wiki/Кримінальна_міліція_у_справах_дітей.

3. Інструкція з організації діяльності органів досудового розслідування Міністерства внутрішніх справ України. / Наказ МВС України № 686 від 09.08.2012, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 22 жовтня 2012 р. з № 1770/22082. - Електронний ресурс: <http://osipov.ua/z/13133-nakaz-mnsterstva-vnutrshnh-sprav-ukrayini-09082012-n-686.html>

4. Наказ № 700 від 14 серпня 2012 р. “Про затвердження інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень”. Електронний ресурс: <http://osipov.ua/z/13136-mnsterstvo-vnutrshnh-sprav-ukrayini-nakaz-vd-14-serpnya-2012-roku-n-700.html>

5. Уголовно-процесуальний кодекс України / пер. Л.И. Фокина // Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв’язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України”. - Х.: Одиссей, 2012. - 384 с.

6. Положення про службу дільничних інспекторів міліції в системі Міністерства внутрішніх справ України. / Наказ МВС України № 550 від 11.11.2010, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 6 грудня 2010 р. за № 1219/18514. - Електронний ресурс: <http://document.ua/pro-zatverdzhennja-polozhennja-pro-službu-dilnichnih-inspek-doc40100.html>.

7. Положення про Департамент карного розшуку Міністерства внутрішніх справ України. / наказ МВС № 818 від 21.09.2012. - Електронний ресурс: <http://document.ua/pro-zatverdzhennja-polozhennja-pro-departament-karnogo-rozsh-doc120854.html>

Авадані В.А.

*аспірант кафедри психології та педагогіки ОДУВС
Надійшла до редакції: 30.04.2013*